

Civilutskottets betänkande

1980/81:37

om riktlinjer för energisparverksamheten i byggnader m. m. (prop. 1980/81:133 m. fl.)

1 Propositionerna

Regeringen har i *proposition 1980/81:100 bilaga 16* (bostadsdepartementet) under B 16 och B 17 (s. 97) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition inom området, för budgetåret 1981/82 beräkna

1. för Lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m. ett reservationsanslag av 31 000 000 kr.,
2. för Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. ett reservationsanslag av 800 000 000 kr.

I *proposition 1980/81:133* om riktlinjer för energisparverksamheten i byggnader m. m. föreslår regeringen riksdagen att

1. anta förslaget till lag om ändring i byggnadsstadgan (1956:612),
2. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om inriktningen och omfattningen av energisparverksamheten,
3. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats dels i fråga om en vidgning av energisparstödets tillämpningsområde till nya åtgärder, dels i fråga om ändringar i grunderna för statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus och i kommunala och landstingskommunala byggnader m. m.,
4. bemyndiga regeringen att besluta dels om särskilda villkor för lån till övergång till användning av nya energikällor, dels införandet av krav på besiktning som förutsättning för lån,
5. godkänna den vidgning av energisparstödets tillämpningsområde till vissa anläggningar som förordats i regeringsprotokollet samt bemyndiga regeringen att besluta om grunderna för ett sådant stöd,
6. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om ändrade förutsättningar för bostadslån vid nybyggnad i vissa fall,
7. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats beträffande avskaffande av planeringsreserven,
8. medge att lån för energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. beviljas intill ett belopp av 2 125 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
9. medge att bidrag för energibesparande åtgärder i allmänna samlingslokaler beviljas intill ett belopp av 5 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
10. medge att stöd för energibesparande åtgärder i statliga byggnader beviljas intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
11. medge att bidrag och lån för energibesparande åtgärder i kommunala

och landstingskommunala byggnader m. m. beviljas intill ett belopp av 175 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

12. bemyndiga regeringen att besluta om utbyte mellan de under, 8–11 angivna ramarna,

13. medge att bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktningssverksamhet m. m. beviljas intill ett belopp av 130 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

14. medge att beslut om bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktningssverksamhet m. m. under vart och ett av budgetåren 1982/83, 1983/84, 1984/85 och 1985/86 preliminärt får meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kr.,

15. medge att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för stöd till energiutbildning m. m. intill ett belopp av 3 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

16. medge att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet m. m. intill ett belopp av 22 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

17. medge att beslut om stöd under budgetåren 1982/83 och 1983/84 till energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kr. resp. 10 000 000 kr.,

18. medge att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för information m. m. intill ett belopp av 5 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

19. medge att beslut om bidrag till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll av åtgärder inom energisparområdet beviljas intill ett belopp av 3 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

20. medge att beslut om bidrag under budgetåret 1982/83 till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll inom energisparområdet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 2 600 000 kr.,

21. medge att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för vissa undersökningar m. m. intill ett belopp av 6 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

22. medge att beslut om lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m. får meddelas intill ett belopp av 65 000 000 kr. under budgetåret 1981/82 samt att outnyttjad del av denna ram får utnyttjas även under budgetåret 1982/83,

23. medge att beslut om lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m. under vart och ett av budgetåren 1982/83 och 1983/84 preliminärt får meddelas intill ett belopp av 45 000 000 kr.,

24. under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1981/82 anvisa
a. till Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. ett reservationsanslag av 800 000 000 kr.,

b. till Lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m. ett reservationsanslag av 65 000 000 kr.

Näringsutskottet har till civilutskottet överlämnat proposition 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken bilaga 1 moment 9 såvitt gäller direktverkande elvärme samt motionerna 1980/81:1970 yrkande 1 delvis, 1973 (s), 1976 (s) yrkande 11, 1983 (m) och 1999 (vpk) yrkande 41.

I propositionen 1980/81:90 bilaga 1 föreslår regeringen riksdagen, såvitt nu är i fråga, att

(9) godkänna de riktlinjer som förordats i regeringsprotokollet för användning av el för att ersätta olja (avsnitt 8.5).

Näringsutskottet har till civilutskottet även överlämnat propositionen 90 bilaga 1 moment 29 såvitt gäller prövningen enligt vattenlagen. Detta behandlas i betänkande CU 1980/81:31.

2 Motionerna

I detta sammanhang behandlas

dels den under allmänna motionstiden 1980 väckta motionen 1979/80:

1511 av Kjell A. Mattsson m. fl. (c) vari, med hänvisning till motiveringen i motion 1979/80:1407, hemställs att riksdagen beträffande direktverkande elvärme som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts,

dels de under allmänna motionstiden 1981 väckta motionerna 1980/81:

286 av Knut Wachtmeister (m) vari hemställs att riksdagen uttalar att något förbud mot direktverkande elvärme i nyproducerade småhus inte införs,

631 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen anhåller att regeringen ger bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna direktiv att se över lånebestämmelserna om tillämpningarna i vad gäller energiåtgärder i fastighetsbeståndet på det sätt som anförts i motionen.

632 av Helge Klöver m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av lånebestämmelser angående uppvärmningssystem för bostadsbebyggelse,

835 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari föreslås att riksdagen hemställer att regeringen tar initiativ till att i Svensk byggnorm införs ett krav om att alla nyinstallerade ventilationssystem skall förses med effektiva värmeväxlare för värmeåtervinning,

1445 av Margareta Gard (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av bostadsförordningen (1979:30) att eldstadsvolymen inte blir avgörande för möjligheten till lån och bidrag vid övergång till vedeldning,

dels de med anledning av proposition 1980/81:90 väckta motionerna 1980/81:

1970 av Egon Jacobsson m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs att riksdagen uttalar sig för

(1) att riksdagen vid beredningen i regeringskansliet av frågan om styrmedel för att underlätta den avsedda gasintroduktionen beaktar vad som framförts i motionen (såvitt avser lagen om allmänna fjärrvärmeanläggningar; yrkandet i övrigt behandlas av näringsutskottet),

1973 av Essen Lindahl (s) vari hemställs att riksdagen uttalar att lagen (1976:838) om allmänna fjärrvärmeanläggningar ändras så att den blir obligatorisk för distribution av hetvatten för uppvärmningsändamål,

1976 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(11) att riksdagen begär att regeringen snarast lämnar förslag till riksdagen om förändringar av byggnormen och införande av s. k. lågtemperatursystem, där så är lämpligt,

1983 av Per Unckel m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen avslår proposition 1980/81:90 såvitt avser förslaget om särskilda villkor för användning av direktverkande elradiatorer i viss nytillkommande permanent bebyggelse,

1999 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, föreslås att riksdagen beslutar

(41) att uttala sig för ett förbud mot direktverkande elvärme i enlighet med vad som anförs i motionen och hos regeringen begära åtgärder i enlighet därmed,

samt dels de med anledning av proposition 1980/81:133 väckta motionerna 1980/81:

2031 av Anna Wohlin-Andersson (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett tillägg till högsta kostnadsbelopp för bostadslån i samband med nybyggnad av småhus med panna för fastbränsleledning,

2081 av Kerstin Andersson i Hjärtum m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär översyn av beräkningsmetoderna för låneunderlaget vid statlig bostadsbelåning,

2082 av Kerstin Ekman (fp) och Gabriel Romanus (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående den långsiktiga målsättningen för användningen av direktverkande elvärme i särskilt energisnåla bostadshus,

2083 av Pär Granstedt (c) vari föreslås att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om undantag för särskilt energisnåla hus från förbudet mot direktverkande elvärme,

2084 av Åke Green (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att grunderna för energisparstödet snarast bör omprövas,

2085 av Per Olof Håkansson (s) vari föreslås att riksdagen antar det vid proposition 1980/81:133 fogade förslaget till lag om ändring i byggnadsstad-

gan och därvid som sin mening ger regeringen till känna att riksdagen inte godkänner vad i propositionen (s. 38) anförts om vad som skall anses vara uppvärmningssnåla byggnader,

2087 av Åke Polstam m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att minska års- och dygnsvariationen i vår elströmsanvändning,

2088 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen med avslag på proposition 1980/81:133 i motsvarande delar uttalar sig för den inriktning och omfattning av energisparverksamheten i byggnader m. m. som anges i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som krävs för genomförande av de i motionen ställda förslagen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om de ökade ramar och anslag som erfordras för ett genomförande av motionsförslagen.

3 Utskottet

3.1 Mål för energisparverksamheten i byggnader

Regeringen föreslår i proposition 133 att riksdagen godkänner vad bostadsministern förordat om inriktningen och omfattningen av energisparverksamheten.

Bostadsministern förordar bl. a. att målet för sparandet skall formuleras så att riktpunkten är en nivå som motsvarar en minskning av den årliga energianvändningen i byggnadsbeståndet med ca 48 TWh brutto, varav en mindre del efter år 1988. Det anges att en förnyad omprövning av sparmålet bör ske i samband med den omprövning av det samlade energihushållningsprogrammet som enligt förslaget i proposition 90 skall äga rum omkring år 1985.

Häremot ställs motion 2088 (vpk) yrkande 1 vari föreslås att riksdagen skall avslå proposition 133 i motsvarande delar och uttala sig för den inriktning och omfattning av energisparverksamheten i byggnader som anges i motionen. I vad gäller energisparmålet uttalas härvid att ambitionsnivån bör ställas högre, dock utan att den exakta nivån anges.

Utskottet ansluter sig till vad bostadsministern förordat. Civilutskottet betonar, i anslutning till vad som anförts i yttrande CU 1980/81:5 y, att de energianvändningsnivåer i form av intervall som anges i proposition 90 – och som behandlas av näringsutskottet – inte avsetts innebära att sparmålet som sådant frånfalls. Sparmålet och inte de redovisade intervallsangivna användningsnivåerna bör vara utgångspunkt för de fortsatta åtgärderna på hushållningsområdet. Härvid måste också bostadsbeståndets utveckling beaktas. En sänkning av energiåtgången i bostadssektorn till följd av att den av långtidsutredningen antagna utvecklingen inte fullföljs bör inte räknas in som ett uppfyllande av sparmålet.

Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag om sparmålet och avstyrker motion 2088 (vpk) yrkande 1 i motsvarande delar.

3.2 Allmän inriktning av energisparandet och energihushållningen

Regeringens förslag att riksdagen godkänner uttalanden om energisparstödets inriktning hänförs i första hand till bostadsministerns uttalanden om programinriktningen. Hon anför i denna del sammanfattningsvis att energisparverksamheten i byggnader bör bedrivas i två program – ett energihushållningsprogram som omfattar såväl enklare som mer omfattande energisparåtgärder och ett konverteringsprogram som omfattar åtgärder för en övergång från i första hand olja till andra energislag. Under ett övergångs-skede bör enligt bostadsministern konverteringsprogrammet även innefatta övergång från olje- till elanvändning.

En fortlöpande utvärdering och uppföljning av de föreslagna programmen avses ske. Energihushållningsdelegationen (EHD) ansvarar enligt sina direktiv för detta. Den omprövning av energisparmålet som förordats ske omkring år 1985 skall också avse inriktning och omfattning av konverteringsprogrammet.

Utskottet har ingen erinran mot att verksamhetens allmänna inriktning beskrivs i programtermer – något som inte anger en särskild typ av budgetbehandling utan en anknytning till språkbruket i forskningssammanhang. Det är emellertid programmets sakliga innehåll och viljan att hävda dem som kommer att avgöra möjligheterna att nå det uppsatta sparmålet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i sak i denna del och avstyrker motion 2088 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

Enligt utskottets mening vore det emellertid såväl informationsmässigt som språkligt mer korrekt att se på den totala verksamheten som ett energihushållningsprogram, uppdelat på ett energisparprogram och ett konverteringsprogram – konvertering sparar inte alltid energi men bidrar till en lämpligare hushållning med den energitillförsel som står till buds. Detta är dock knappast en fråga för riksdagen att ta ställning till.

3.3 Allmänna frågor om genomförandet

Näringsutskottet behandlar (NU 1980/81:60) bl. a. regeringens förslag till riktlinjer som rör inriktningen av styrmedlen för 1980-talets energihushållning. Utgångspunkten anges vara prissättningen på energin. Därutöver bör tyngdpunkten ligga på rådgivning, utbildning och information, ekonomiskt stöd för sparåtgärder i befintlig bebyggelse och stöd till introduktion m. m. av ny teknik. Även styrmedel av regleringskaraktär bör kunna användas när det gäller nya anläggningar. Restriktioner och förbud bör däremot enligt riktlinjerna användas med yttersta sparsamhet men kan dock bli aktuella under krisperioder.

Bostadsministern anför i proposition 133 (s. 20) att gällande riktlinjer för verksamheten även i fortsättningen bör vara vägledande: stimulans för fastighetsägarna att vidta i första hand de åtgärder som är mest samhälls-ekonomiskt lönsamma på ett sådant sätt att de aktivt bidrar till att utjämna svängningen i sysselsättningen. Hon preciserar i detta sammanhang något de konkreta formerna för verksamheten och anger att denna bör baseras på fastighetsägarens intresse av att hålla nere energikostnaderna samtidigt som hans kunskaper om den egna fastigheten tillvaratas. Kommunernas roll är att informera om lämpliga åtgärder samt bistå med teknisk besiktning och rådgivning som underlag för fastighetsägarnas investeringsbeslut. Dessa riktlinjer måste enligt utskottets mening ses mot bakgrund av och i samband med de utgångspunkter för det allmänna energihushållningsprogrammet och de styrmedel för att genomföra detta som föreslås i proposition 90 och som närmast ovan återgetts.

I de allmänna sammanhangen har genom motion 2088 (vpk) yrkande 2 föreslagits att riksdagen hos regeringen begär förslag till den lagstiftning som krävs för genomförande av de i motionen ställda förslagen – förslag som enligt vad ovan angetts i första hand innebär en ytterligare ökad om än opreciserad ambitionsnivå. Förslagen innebär också allmänna hänvisningar till att inriktningen av åtgärderna när det gäller bostäder, service m. m. borde bindas genom generella programuttalanden om samhällsstrukturen med betoning av planmässiga, bostadspolitiska, trafikpolitiska och miljömässiga förhållanden.

Det är enligt civilutskottets mening inte svårt att allmänt peka på möjliga energipolitiska vinster av strukturella ändringar inom skilda sektorer. Meningsfulla och i praktiken omsättbara ställningstaganden förutsätter emellertid att dessa fördelar i sak vägs mot motstående intressen innan en riktlinje formuleras. Vissa av de sektorer som motionärerna berör faller beslutsmässigt inom andra utskotts beredningsområden – vissa andra behandlas av civilutskottet i andra sammanhang.

Utskottet delar, som ovan anförts, meningen att viljan att uppnå ett mycket ambitiöst sparmål måste omsättas i konkreta beslut. Dessa beslut måste emellertid vara i sådan mening konkreta att de inte endast hänvisar till vikten av samhällsleliga åtgärder och ensidiga fördelar från energispar-synpunkt av skilda samhällsstrukturer. Med hänsyn därtill har utskottet inte funnit att uttalanden enligt motionsförslaget kan leda till genomförbara åtgärder utan endast till mycket allmänna programmatiska deklARATIONER eller till hänvisningar om att skärpta och preciserade krav kan komma att ställas av statsmakterna i framtiden. Motionsförslaget avstyrks därför.

Bostadsministrarnas överväganden i dessa delar (s. 30) – mot bakgrund av att tecken tyder på att energisparverksamheten inte ökar i tillräcklig takt – utmynnar i bedömningen att målet bäst nås med nuvarande ansvarsfördelning mellan stat, kommun och fastighetsägare. Hon förutsätter dock att – om energisparandet inte ökar tillräckligt – energihushållningsdelegationen

analyserar och föreslår vilka förbättringar av stödsystemet som kan behöva vidtas samt, vid behov, utformar förslag till kompletterande styrmedel och stimulanser och belyser effekterna av dessa.

Utskottet erinrar – även i detta sammanhang – om att det mycket ambitiösa målet för energisparandet accepteras i syfte att även reellt uppnås. Detta innebär att ett väsentligt ansvar, i enlighet med regeringens förslag, i dessa delar läggs på delegationen och i sista hand regeringen när det gäller att möta tendenser som visar på att måluppfyllelsen framstår som osäker. Det innebär också ett konstaterande av att det inte råder delade meningar i fråga om att bedömningar bör göras fortlöpande så att ytterligare åtgärder snarast kan initieras vid behov.

Utskottet konstaterar att det mot regeringens förslag i dessa delar inte ställts något konkret alternativ som faller under utskottets prövning. Regeringsförslaget lägger ett fortsatt ansvar på energihushållningsdelegationen, det förordar en fortlöpande översyn och det förordar en mer generell översyn i mitten på 1980-talet.

Näringsutskottet har med anledning av motion 2086 (s) föreslagit att riksdagen begär att en parlamentarisk kommitté tillkallas med uppgift att ytterligare analysera vilka åtgärder som snarast kan vidtas för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. Regeringen skall ha att utforma närmare direktiv. Civilutskottet noterar att vid ett bifall till förslaget kommittén kan komma att tillföras uppgifter inom den sektor av energihushållningsfrågorna som behandlas i detta betänkande.

3.4 Kommunernas roll

3.4.1 Kommunal planering m. m.

Lagen om kommunal energiplanering innebär att kommunerna ålagts ett ansvar för att i sin planering – fysisk, ekonomisk eller specifikt verksamhetsanknuten – främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Byggnadsstadgans 9 § anger att planeringen enligt byggnadslagstiftningen skall ske med tillbörlig hänsyn till bl. a. energihushållningens behov – hänsyn som i närmast motsvarande grad och specificerade genom normer skall beaktas även vid byggnadslovsprövningarna. Kommunernas väsentliga roll som informatörer, besiktningansvariga och rådgivare visavi den enskilde fastighetsägaren har berörts ovan (3.3) i anslutning till uttalanden om vikten av att ta till vara och stimulera fastighetsägarens intressen i detta avseende – och initiativ från fastighetsägarens sida.

Bostadsministern betonar (s. 27) vikten av att de kommunala insatserna inriktas på att ta till vara och stimulera fastighetsägarnas intresse att vidta åtgärder. Kommunala insatser bör ske i ett samspel mellan staten och kommunerna. Det hänvisas till att frågan om sambandet mellan kommunal

energiplanering och den fysiska riksplaneringen övervägs, bl. a. i arbetet med en ny plan- och bygglag. Slutligen erinras om de förslag i proposition 90 som avser kommunala planer för att minska oljeanvändningen.

Något specifikt förslag läggs inte fram i denna del.

Diskussionen om behovet av ytterligare styrmedel har redan tidigare förts även i termer om kommunernas roll – en diskussion som bl. a. utmynnat i energihushållningsdelegationens förslag att frågan om en energihushållningslag bör utredas samt att det bör ske en regelbunden besiktning av värmeanläggningar. Lagen skulle syfta till att öka och precisera kommunens skyldigheter och befogenheter.

Några konkreta förslag har inte lagts fram från något håll i dessa sammanhang.

3.4.2 Besiktning och rådgivning

I proposition 133 anför bostadsministern (s. 28) att ett eventuellt vikande intresse för energisparandet i första hand bör motverkas med hjälp av förstärkta insatser i fråga om information, besiktning och rådgivning.

Utskottet behandlar nedan frågan om besiktning som villkor för energisparstöd.

Vad bostadsministern förordat (s. 33) om finansieringen av besiktnings- och rådgivningsverksamheten föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

3.5 Uppvärmning av byggnader m. m.

3.5.1 Lagförslaget

I proposition 133 lämnas förslag till lag om ändring i byggnadsstadgan (s. 2). Det innefattar en ändring i 44 a § som ställer vissa krav på byggnader och på byggnaders uppvärmningssystem samt anger särskilda villkor för installation av direktverkande elvärme. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1983.

3.5.2 Krav på uppvärmningssystem

Enligt lagförslaget skall en byggnads uppvärmningssystem i "skälig" utsträckning utformas så att det utan omfattande ändringar kan användas för uppvärmning med skilda energislag som är lämpliga från allmän energisynpunkt. I sin motivering om skälighetskravet uttalar bostadsministern (s. 35–36) att lågtemperatursystem har stora fördelar och att tillkommande vattenburna uppvärmningssystem därför normalt bör dimensioneras för lågtemperatur. Hon anför vidare att det bör krävas att oljepannor som installeras vid nybyggnad av småhus skall vara förberedda för användning av

elenergi. Bostadsministern noterar att de flesta oljepannor redan i dag är förberedda för elanvändning.

Kraven föreslås gälla sådana byggnader för stadigvarande bruk som innehåller bostads- eller arbetsrum. Fritidshus som utnyttjas stadigvarande är undantagna. Enligt bostadsministern bör dock krav på åtgärder för att öka uppvärmningssystemets flexibilitet i befintlig bebyggelse endast kunna aktualiseras när det i en byggnad görs sådana ändringar av någon betydelse som berör byggnadens uppvärmningssystem.

I motion 1976 (s) yrkande 11 föreslås riksdagen begära att regeringen snarast lämnar förslag till riksdagen om förändringar av byggnormen och införande av s. k. lågtemperatursystem där så är lämpligt.

En dimensionering av vattenburna uppvärmningssystem för lågtemperatur är en förutsättning för att flera nya energikällor, som solvärme och värmepumpar, skall kunna användas. Det är enligt utskottets mening därför nödvändigt att tillkommande vattenburna uppvärmningssystem dimensioneras för lågtemperatur. Också det föreslagna kravet på att oljepannor som installeras vid nybyggnad av småhus skall vara förberedda för användning av elenergi är enligt utskottets mening nödvändigt för att skapa den eftersträfvade flexibiliteten. Mot bakgrund av att flertalet oljepannor redan i dag är förberedda på detta sätt torde kravet inte heller medföra några mera betydande merkostnader. Utskottet tillstyrker det i proposition 133 framlagda lagförslaget i denna del. Därmed får också förslaget i motion 1976 yrkande 11 om införande av s. k. lågtemperatursystem där så är lämpligt anses tillgodosett.

3.5.3 *Krav på byggnader*

Det nämnda lagförslaget innefattar också krav på att bostadsbyggnad med högst två lägenheter som i huvudsak skall värmas upp med elenergi eller naturgas i skäligen omfattning skall anordnas så att ett byte till uppvärmning genom annat energislag underlättas. Härvid anför bostadsministern (s. 36–38) att det är väsentligt att nytillkommande småhus som huvudsakligen skall värmas upp genom vattenburen elvärme förbereds på ett sådant sätt att skorsten och uppvärmningskomponenter i efterhand kan installeras förhållandevis enkelt. Enligt statsrådets mening bör det i detta avseende vara tillräckligt om byggnadens planlösning är sådan att t. ex. skorsten eller värmepanna relativt enkelt kan sättas in i efterhand. Samma krav föreslås också gälla för nytillkommande småhus som skall värmas upp med direktel eller naturgas.

Kraven på planlösning föreslås endast gälla småhus för permanentboende som utnyttjas stadigvarande. Fritidshus undantas sålunda även om de utnyttjas stadigvarande. Krav på förberedelser i befintlig bebyggelse föreslås slutligen kunna aktualiseras endast när det i en byggnad görs sådana ändringar av någon betydelse som berör byggnadens planlösning.

De föreslagna kraven på förberedelser i byggnader för att möjliggöra byte till uppvärmning med annat energislag möter inga invändningar från utskottets sida. Genom att kraven begränsas till att avse byggnadens planlösning för småhus för stadigvarande bruk torde de i hög grad kunna beaktas inom ramen för nuvarande byggnadsytor.

3.5.4 Villkor för installation av direktverkande elvärme

För bostadsbyggnad med högst två bostadslägenheter som är avsedd för annat än fritidsändamål stadgas i lagförslaget att den inte får utföras med ett uppvärmningssystem med direktverkande elvärme, om det inte finns "särskilda skäl". Bostadsministern anger i prop. 133 (s. 39 m–40 n) motivedes när sådana särskilda skäl skall anses föreligga vid nybyggnad. Vad som anförs torde först innebära att särskilda skäl inte föreligger där det är möjligt och rationellt att ansluta till fjärrvärme eller andra centraliserade uppvärmningssystem. I övrigt skall särskilda skäl för att medge installation av direktverkande elvärme kunna anses föreligga

- för småhus som är energisnålt utformade
- för hus av experimentkaraktär efter bedömning från fall till fall
- i andra fall där det är uppenbart orimligt att inte tillåta direktel.

Med energisnålt utformade hus synes ha avsetts de hus som, i enlighet med ELAK:s förslag, i proposition 90 bil. 1 (s. 256 m) angetts som uppvärmningssnåla: behovet av elenergi för radiatorer och tappvarmvatten kan genomsnittligt minskas med 40 % av behovet av elenergi för radiatorerna om byggnaden varit utförd enligt minimikraven på värmeisolering och luftomsättning i SBN 75. Denna uppfattning styrks av att bostadsministern i fråga om utformningen av tillämpningsföreskrifterna (s. 42 m) hänvisat till det citerade avsnittet i proposition 90.

Begreppet energisnålt utformat hus preciseras (s. 40 ö) så att det avser dels hus där väl utprovade energisparåtgärder vidtagits utöver gällande normkrav, dels hus som är särskilt utformade, orienterade och förlagda så att de utnyttjar s. k. passiv solanvändning och får den angivna minskningen av energiåtgången jämfört med normhuset.

Till civilutskottets beredning har hänvisats regeringens förslag i proposition 90 bil. 1 (hemställen 9 delvis) att riksdagen godkänner de riktlinjer som förordats i regeringsprotokollet för användning av el för att ersätta olja, såvitt de avser direktverkande elvärme. I dessa riktlinjer ingår den definition av vad som skall anses som ett uppvärmningssnålt hus som ovan återgetts och till vilka bostadsministern torde ha hänvisat då hon angett motiven för föreslagen lydelse av 44 a § tredje stycket byggnadsstadgan (BS).

Bestämmelserna i 44 a § BS avser nybyggnad. Reglerna i 48 a och 49 §§ BS innebär att 44 a § BS i viss utsträckning skall tillämpas i fråga om de delar av byggnaden som berörs av en ombyggnad eller annan ändring. Den nu

föreslagna lydelsen av 44 a § tredje stycket BS anges skola gälla också vid sådana ändringar av befintliga byggnader som berör uppvärmningssystemet.

Motivledes anges (prop. 133 s. 40) att bedömningar i ändringsfallen av vad som är särskilda skäl för att tillåta direktel skall utgöras av en vägning mellan kostnaderna för olika alternativa uppvärmningssystem mot den återstående användningstiden för byggnaden. Kostnadsaspekterna skall också fälla utslaget vid mindre utvidgningar av boytan i ett småhus.

Mot regeringens förslag beträffande riktlinjer för användning av direktel samt föreslagen lydelse av 44 a § BS tredje stycket ställs i första hand motioner som syftar till att samhället skall förbjuda direktverkande elvärme men även motioner om att några restriktioner mot sådana installationer inte skall sättas upp. Till den första gruppen hör motionerna 1979/80:1511 (c) och 1980/81:1999 (vpk) yrkande 41. Till den senare gruppen hör motionerna 1980/81:286 (m) och 1983 (m).

De omfattande överväganden som redovisats i dessa frågor har lett utskottet till uppfattningen att förutsättningarna bör anges för att installera direktel. Utskottet avstyrker sålunda de sistnämnda fyra motionsförslagen.

I motion 1980/81:2083 (c), delvis, föreslås att den ovan nämnda definitionen på en energisnål byggnad skall skärpas så att direktel kan installeras endast i hus där det sammanlagda energibehovet för tappvarmvatten och värme understiger motsvarande förbrukning i normhuset med minst 40 %.

Utskottet har inte funnit anledning att gå ifrån de avvägningar i denna del som förs fram i regeringsförslagen och som först formulerats av ELAK. Härav följer att utskottet avstyrker motion 2083 (c) i här behandlad del och tillstyrker att riksdagen godkänner de i proposition 90 intagna riktlinjerna i motsvarande del och även antar lagförslaget i vad det avser ett nytt tredje stycke i 44 a § BS.

I de nämnda riktlinjerna ingår också (prop. 90 bil. 1 s. 256) ett uttalande att i ett andra steg bör kraven skärpas samt att vid mitten av 1980-talet bör genomföras en omprövning mot bakgrund av den kunskap som då föreligger och vad som är att anse som samhällsekonomiskt motiverat.

Förslaget i den ovan nämnda motionen 1980/81:2083 (c) torde även innefatta att riksdagen skall uttala sig för en skärpning vid mitten av 1980-talet av motionärernas ovan behandlade förslag. Vidare föreslås i motion 1980/81:2082 (fp) ett uttalande om att kraven enligt de ovan behandlade regeringsförslagen skall skärpas från år 1985.

Utskottet ansluter sig till tanken att kraven skall skärpas i ett andra steg efter en omprövning. Detta torde tillgodose även syftet med de sistnämnda två motionerna i väsentlig grad. Det finns enligt utskottets mening inte anledning att nu precisera dessa skärpningar och därmed föregripa den avsedda omprövningen.

Vidare föreslås genom motion 1980/81:2085 (s) ett riksdagens uttalande vars huvudsyfte är att precisera de motivuttalanden som knyts till lagkravet på särskilda skäl för installation av direktel. Förslaget innebär i sak att riksdagen i sådant sammanhang inte skall binda sig till det felaktiga referat av de i proposition 90 preciserade riktlinjerna som influerat i proposition 133 (s. 38). Genom vad utskottet ovan anfört och därmed motivmässigt bundit till lagförslaget får motionärernas intressen anses helt tillgodosedda utan någon riksdagens åtgärd.

Utskottet har slutligen noterat att SBN 1975 ersätts med SBN 1980. Utskottets uttalanden ovan utgör endast en hänvisning till den sakliga normnivån i SBN 1975. I kommande tillämpningsföreskrifter bör hänvisning ske till annan normutgåva med samma sakliga innehåll.

3.5.5 Försörjningsberedskap

Bostadsministern tar (s. 43–44) upp vissa frågor om försörjningsberedskap. Några direkta förslag läggs inte fram. Det noteras att planverket i samråd med överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) och företrädare för elkraftproducenter har en kontinuerlig bevakning av behovet av beredskapsåtgärder. Bostadsministern utgår från att regeringen underrättas om en ökad användning av elvärme gör det nödvändigt med särskilda åtgärder.

Utskottet noterar att i SBN 80 som en inte tvingande bestämmelse anges bl. a. att eluppvärmning av byggnad godtas endast under förutsättning att sådan energi beräknas kunna tillhandahållas även vid minskad eller utebliven tillförsel av importbränslen. Planverket och ÖEF har bedömt att dessa förutsättningar föreligger t. o. m. år 1981. Tiden har begränsats på sådant sätt i avvaktan på de energipolitiska besluten.

3.6 Ekonomiskt stödssystem

3.6.1 Ändringar i grunderna för energisparstödet

3.6.1.1 Bostadshus

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vissa ändringar i grunderna för statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus. Förslaget innebär att bidraget slopas och ersätts med lån (s. 51) samt att gränsen för lägsta kostnad höjs (s. 57).

Förslagen har inte mött invändningar och tillstyrks av utskottet.

I motion 631 (s) väckt under allmänna motionstiden 1981, föreslås en översyn av lånebestämmelserna m. m. för att få en inriktning mot enkla och billiga åtgärder. Vidare föreslås i motion 2084 (s) att grunderna för energisparstödet snarast omprövas.

Enligt utskottets mening bör motionerna inte leda till att riksdagen ger regeringen ett särskilt uppdrag. Motionärernas syfte är till väsentliga delar

tillgodosett genom den programriktning som utskottet anslutit sig till. Motionärernas synpunkter i övrigt får vägas in i den fortlöpande uppföljning och utvärdering av energisparverksamheten som avses ske.

I motion 1445 (m) från allmänna motionstiden 1981 hemställs att energisparbestämmelserna skall ändras så att eldstadsvolymen inte blir avgörande för möjligheten till lån och bidrag till vedeldning.

I proposition 133 aviserar bostadsministern att hon erfarit att bostadsstyrelsen har för avsikt att ta bort villkoren på viss eldstadsvolym och tillgång till fri ved från sina föreskrifter. Motionsförslaget torde därmed komma att bli tillgodosett utan någon riksdagens åtgärd. Motionen avstyrks.

3.6.1.2 Kommunala och landstingskommunala byggnader

Regeringsförslaget (s. 59) innebär att den högsta kostnadsgränsen slopas. Utskottet tillstyrker förslaget.

3.6.2 Vidgning av energisparstödet till nya områden

Regeringen föreslår riksdagen att godkänna att energisparstöd får lämnas i samband med övergång från enskild till gemensam värmecentral, övergång till fastbränsleledning i mindre anläggningar samt övergång från olja till el.

Utskottet har ingen invändning mot dessa förslag eller de preciseringar därav som bostadsministern angett (s. 52–53).

3.6.3 Vissa villkor för energisparstöd

I propositionen framhålls (s. 55) att det för bostadshus så småningom bör göras till villkor för energisparstöd att byggnaden besiktigas. Samtidigt uttalas att krav på besiktning inte bör ställas för mindre åtgärder som syftar till att ersätta olja med andra energislag. Kravet bör inte heller gälla i de fall besiktning är uppenbart onödig. Enligt bostadsministern kan detta gälla då en byggnad nyligen besiktigats eller huset finns i ett småhusområde med flera hus av samma typ där det är tillräckligt att ett hus i gruppen besiktigas. Mot denna bakgrund begär regeringen riksdagens bemyndigande att införa ett besiktningvillkor och avgöra tidpunkten för införandet.

Även för kommunala och landstingskommunala byggnader föreslås (s. 59) att regeringen skall ges ett motsvarande bemyndigande. Också i detta sammanhang föreslås undantag från besiktningvillkoret som motsvarar vad som föreslås för bostadshusen.

Det besiktningsskrav som regeringen hemställer om bemyndigande att införa möter inga invändningar från utskottet.

3.6.4 Särskilda villkor för stöd vid övergång till användning av nya energikällor

Enligt bostadsministrernas mening (s. 54 och 59) finns det all anledning att fortsätta den konverteringsverksamhet som energisparstödet hittills möjliggjort och att stöd därför bör erbjudas i form av lån så utformade att konvertering till sådana energikällor som bedöms kunna bli lönsamma på någon sikt underlättas. Den nödvändiga stimulansen härför kan enligt förslaget uppnås genom utformningen av ränte- och amorteringsvillkoren. Räntebidrag föreslås inte utgå. Regeringen begär riksdagens bemyndigande att närmare utforma de nämnda villkoren. Stödet är avsett att gälla såväl bostadshus som kommunala och landstingskommunala byggnader.

Utskottet tillstyrker att riksdagen lämnar begärt bemyndigande.

3.6.5 Energisparstöd till vissa anläggningar

I proposition 133 (s. 59–60) uttalar statsrådet att avgörande för frågan om en åtgärd skall ges stöd bör vara den samhällsekonomiska lönsamheten. Regeringen föreslår därför att energisparstödet tillämpningsområde vidgas till att innefatta även vissa anläggningar. Som exempel på anläggningar som statsrådet anser bör få stöd nämns simbassänger och andra idrottsanläggningar. Enligt förslaget skall stöd kunna lämnas också till andra anläggningar än kommunala med undantag av anläggningar i näringslivet.

Utskottet tillstyrker regeringsförslaget i denna del.

3.7 Bostadslånebestämmelserna för olika uppvärmningssystem m. m.

Vissa lånefrågor i anslutning till användningen av el för uppvärmning i bostadsbebyggelse tas också upp i proposition 133 (s. 58). Härvid uttalar bostadsministern att hon i princip stöder ett förslag från elanvändningskommittén om att statliga bostadslån vid nybyggnad inte skall lämnas för *oljebrännare eller oljetank*. Samtidigt uttalas att frågan om lån måste kopplas till möjligheten att använda elenergi för uppvärmning. I de fall då denna låneförutsättning innebär ett krav på eluppvärmning och detta skulle leda till en oekonomisk utbyggnad av ledningssystemet föreslås därför att lån även fortsättningsvis skall kunna lämnas för oljebrännare och oljetank. Regeringen föreslår riksdagen att godkänna vad sålunda anförts om ändrade förutsättningar för bostadslån vid nybyggnad i vissa fall. Utskottet tillstyrker detta förslag.

I den under allmänna motionstiden väckta motionen 632 (s) begärs att gällande bostadslåneregler bör ses över i syfte att stimulera bostadsuppvärmning med *fjärrvärme*. Motionärerna anser att schablonbeloppen för fjärrvärme i markbostäder är för låga.

Förslag om att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad

som anförts om ett tillägg till högsta kostnadsbelopp för bostadslån i samband med nybyggnad av småhus med panna för fastbränsleledning lämnas i den med anledning av proposition 133 väckta motionen 2031 (c). Motionären framhåller att det för småhus med panna för fast bränsle förutom själva värmeanläggningen också krävs *utrymme för förvaring av bränslet* och att kostnaderna härför bör beaktas.

Även i motion 2081 (c), som också den väckts med anledning av proposition 133, lämnas förslag som rör beräkningen av de statliga bostadslånen. Det gäller en *översyn av beräkningsmetoderna* för låneunderlaget så att detta inte beräknas på ett sätt som framtingar installation av direktverkande elvärme. Motionärerna pekar på att man i flera fall tvingats installera elvärme för att kunna få statlig belåning.

Motionerna 632 (s), 2031 (c) och 2081 (c) har det gemensamt att kritik förs fram mot beräkningen av schablonbelopp för låneunderlag resp. möjligheten att överskrida högsta godtagbara kostnad för enfamiljshus. Det faller enligt lämnade bemyndiganden på bostadsstyrelsen att fortlöpande följa den utveckling som bestämmer låneunderlagsbeloppen. Det faller också på regeringen och bostadsstyrelsen att på motsvarande sätt avgöra i vilken mån vissa kostnader skall jämföras med de kostnader för anläggning för värme m. m. som faller utanför kostnadsgränsen. Det torde vara obestritt att låneunderlagsreglerna i här berörda hänseenden inte skall verka styrande i valet av uppvärmningsform. Det finns enligt utskottets mening inte anledning till någon åtgärd från riksdagens sida.

3.8 Information

Delvis som bakgrund till anslagsförslag redovisar bostadsministern (s. 61–63) vissa informationsfrågor. Utskottet ansluter sig till dessa bedömningar.

3.9 Utbildning

Som bakgrund till anslagsyrkanden om stöd till energiutbildning m. m. tas i proposition 133 (s. 64–67) upp vissa frågor om energiutbildning som styrmedel. Utbildningsfrågorna behandlas också av näringsutskottet.

Vad bostadsministern förordat som riktlinjer för stöd till energiutbildning för yrkesverksamma på byggområdet samt vissa handläggare vid kommunala förmedlingsorgan har inte föranlett erinran. Detta gäller även den förordade inriktningen av detta stöd.

3.10 Forskning och experimentbyggande

Utskottet har ingen invändning mot vad bostadsministern anför (s. 75–77) som underlag och grund för förslag om anslag inom detta område.

3.11 Övrigt

I motion 835 (c) från allmänna motionstiden 1981 föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till att i Svensk byggnorm införs ett krav om att alla nyinstallerade ventilationssystem skall förses med effektiva *värmeväxlare* för värmeåtervinning.

Frågan om krav på värmeåtervinningssystem har bedömts av regeringen i samband med fastställelse av SBN 1980. Det finns nu inte anledning för riksdagen att aktualisera frågan.

Den med anledning av proposition 133 väckta motionen 2087 (c) innehåller krav på åtgärder för att minska *års- och dygnsvariationerna* i vår elströmsanvändning. Motionärerna pekar i sin motivering på hur detta kan främjas på flera olika sätt. Det gäller lågeffekthus, maximal effekt för elpatroner, krav på eldstad eller dygnslagring av värme samt lågeffekt-taxa.

Motionärernas obestridda syfte får beaktas i de fortsatta övervägandena på skilda håll. Det finns inte tillräcklig anledning för riksdagen att nu ansluta sig till de konkreta uttalandena i motionen.

Ändringar i *lagen (1976:838) om allmänna fjärrvärmeanläggningar* så att den blir obligatorisk för distribution av hetvatten för uppvärmningsändamål föreslås i den med anledning av proposition 90 väckta motionen 1973 (s). Motionären åberopar bl. a. att det finns kommuner som har uppenbara svårigheter att få optimal anslutning till sina fjärrvärmenät och att detta inte är samhällsekonomiskt försvarbart genom att de stora investeringarna som gjorts i fjärrvärmeanläggningar inte utnyttjas till fullo.

Frågan om styrmedel för att underlätta gasintroduktion tas upp i motion 1970 (s) yrkande 1 som väckts med anledning av proposition 90. De åtgärder som härvid berörs och faller under civilutskottets beredning är ändringar av *lagen om allmänna fjärrvärmeanläggningar* så att den dels omfattar gasdistribution, dels blir obligatorisk. Motionärerna framhåller i detta sammanhang att gasdistributörerna härigenom skulle få laglig rätt att distribuera gas inom visst angivet område.

Enligt *lagen* kan statens industriverk på ansökan från den som driver en fjärrvärmeanläggning förklara anläggningen för allmän, om det finns behov av anläggningen från allmän synpunkt. Allmänförklaringen avser visst angivet verksamhetsområde. Genom allmänförklaringen har ägare till fastighet inom verksamhetsområdet rätt att få fastigheten ansluten till fjärrvärmenätet, om fastigheten behöver anordningar för värme samt behovet inte kan med större fördel tillgodoses på annat sätt. Samtidigt är sådana fastighetsägare skyldiga att i princip betala avgift enligt taxa som huvudmannen fastställer. Vid avgiftsfastställelsen skall dock såväl självkostnadsprincipen som likställighetsprincipen tillämpas.

För att statligt bostadslån skall utgå gäller enligt bestämmelserna i 9 a § bostadsfinansieringsförordningen att huset skall anslutas till befintlig fjärr-

värmeanläggning eller annan kollektiv värmeanläggning, om sådan anslutning är möjlig och särskilda skäl mot anslutningen inte föreligger.

Lagen om allmänna fjärrvärmeanläggningar syftar till att reglera rättsförhållandet mellan huvudman och brukare. Redan vid lagens tillkomst noterades att åtgärder inom kommunal planering eller kommuns medverkan i annan planering fick täcka andra aspekter. Näringsutskottet behandlar de i proposition 90 (bil. 1 s. 227) angivna riktlinjerna för fjärrvärmeutbyggnad – riktlinjer som allmänt sett väl går att förena med syftet bakom motion 1970 (s) yrkande 1. Frågan om styrmedel för gasintroduktion, i första hand liknande dem som kan användas för fjärrvärme, bereds inom regeringskansliet. Avsikten har varit att förslag skulle kunna läggas fram under innevarande år (prop. 90 bil. 1 s. 163). Utskottet vill mot denna bakgrund inte nu föreslå något riksdagens konkreta ställningstagande enligt motionsförslagen.

3.12 Ramar och anslag m. m.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag i proposition 133 (hemställan 7–25) om ramar och anslag samt beträffande planeringsreservens avskaffande.

I motion 2088 (vpk) yrkande 3 föreslås riksdagen begära förslag om de ökade ramar och anslag som skulle föranledas av ett bifall till yrkandena 1 och 2 i motionen. Utskottet har ovan avstyrkt dessa sistnämnda yrkanden.

3.13 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *målet för energisparverksamheten i byggnader* att riksdagen med avslag på motion 1980/81:2088 yrkande 1 i motsvarande del godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
2. beträffande *allmän inriktning av energisparande och energihushållning i byggnader samt allmänna frågor om genomförandet* att riksdagen med avslag på motion 1980/81:2088 yrkande 1 i ovan inte behandlad del samt yrkande 2 godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
3. beträffande *omfattning och inriktning av energisparandet* i vad frågan inte behandlats ovan att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet anförts,
4. beträffande *krav på uppvärmningssystem och på byggnader* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1980/81:1976 yrkande 11 antar det framlagda förslaget till lag om ändring i byggnadsstadgan såvitt avser ingressen.

- föreslagen lydelse av 44 a § första och andra styckena samt ikraftträdandebestämmelserna,
5. beträffande *villkor för installation av direktverkande elvärme* att riksdagen
    - a. med bifall till regeringens förslag i proposition 1980/81:90 samt med avslag på motionerna 1979/80:1511, 1980/81:286, 1983 och 1999 yrkande 41 godkänner de riktlinjer i motsvarande del som förordats i regeringsprotokollet för användning av el för att ersätta olja,
    - b. med bifall till regeringens förslag i proposition 1980/81:133 och med avslag på motion 1980/81:2083 i motsvarande del och 2085 antar det framlagda förslaget till lag om ändring i byggnadsstadgan såvitt avser 44 a § tredje stycket,
  6. beträffande *framtida skärpning av villkoren för installation av direktverkande elvärme* att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1980/81:90 och med avslag på motionerna 1980/81:2082 samt 2083 i ovan inte behandlad del godkänner vad i regeringsprotokollet anförts,
  7. beträffande *ändringar i grunderna för energisparstödet* att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
  8. beträffande *översyn av lånebestämmelser m. m.* att riksdagen avslår motion 1980/81:631,
  9. beträffande *omprövning av grunderna för energisparstödet* att riksdagen avslår motion 1980/81:2084,
  10. beträffande *eldstadsvolymen som lånevillkor* att riksdagen avslår motion 1980/81:1445,
  11. beträffande *vidgning av energisparstödet till nya områden* att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
  12. beträffande *besiktning som förutsättning för lån* att riksdagen lämnar i regeringsprotokollet begärt bemyndigande,
  13. beträffande *särskilda villkor för stöd vid övergång till användning av nya energikällor* att riksdagen lämnar i regeringsprotokollet begärt bemyndigande,
  14. beträffande *energisparstöd till vissa anläggningar* att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats samt bemyndigar regeringen att besluta om grunderna för sådant stöd,
  15. beträffande *ändrade förutsättningar för bostadslån vid nybyggnad i vissa fall* att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
  16. beträffande *fjärrvärme* att riksdagen avslår motion 1980/81:632,
  17. beträffande *utrymme för förvaring av fastbränsle* att riksdagen avslår motion 1980/81:2031,
  18. beträffande *översyn av beräkningsmetoderna för låneunderlaget*

- att riksdagen avslår motion 1980/81:2081,
19. beträffande *värmeväxlare* att riksdagen avslår motion 1980/81:835,
  20. beträffande *elströmsanvändningen* att riksdagen avslår motion 1980/81:2087,
  21. beträffande *allmänna fjärrvärmeanläggningar* att riksdagen avslår motion 1980/81:1973,
  22. beträffande *gasintroduktion* att riksdagen avslår motion 1980/81:1970 yrkande 1 såvitt nu är i fråga,
  23. beträffande *avskaffande av planeringsreserven* att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
  24. beträffande *ramar och anslag* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1980/81:2088 yrkande 3,
    - a. medger att lån för energibesparande åtgärder i bostadshus m. m. beviljas intill ett belopp av 2 125 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
    - b. medger att bidrag för energibesparande åtgärder i allmänna samlingslokaler beviljas intill ett belopp av 5 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
    - c. medger att stöd för energibesparande åtgärder i statliga byggnader beviljas intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
    - d. medger att bidrag och lån för energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader m. m. beviljas intill ett belopp av 175 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
    - e. bemyndigar regeringen att besluta om utbyte mellan de under a-d angivna ramarna,
    - f. medger att bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktningsverksamhet m. m. beviljas intill ett belopp av 130 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
    - g. medger att beslut om bidrag till kommunerna för rådgivnings- och besiktningsverksamhet m. m. under vart och ett av budgetåren 1982/83, 1983/84, 1984/85 och 1985/86 preliminärt får meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kr.,
    - h. medger att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för stöd till energiutbildning m. m. intill ett belopp av 3 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
    - i. medger att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet m. m. intill ett belopp av 22 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,

- j. medger att beslut om stöd under budgetåren 1982/83 och 1983/84 till energiinriktad utvecklings- och demonstrationsverksamhet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kr. resp. 10 000 000 kr.,
- k. medger att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för information m. m. intill ett belopp av 5 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
- l. medger att beslut om bidrag till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll av åtgärder inom energisparområdet beviljas intill ett belopp av 3 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
- m. medger att beslut om bidrag under budgetåret 1982/83 till statens provningsanstalt för utveckling av metoder för provning och kontroll inom energisparområdet preliminärt får meddelas intill ett belopp av 2 600 000 kr.,
- n. medger att anslaget Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. disponeras för vissa undersökningar m. m. intill ett belopp av 6 000 000 kr. under budgetåret 1981/82,
- o. medger att beslut om lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m. får meddelas intill ett belopp av 65 000 000 kr. under budgetåret 1981/82 samt att utnyttjad del av denna ram får utnyttjas även under budgetåret 1982/83,
- p. medger att beslut om lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m. under vart och ett av budgetåren 1982/83 och 1983/84 preliminärt får meddelas intill ett belopp av 45 000 000 kr.,
- q. till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* för budgetåret 1981/82 under trettonde huvudtiteln anvisar ett reservanslag av 800 000 000 kr.,
- r. till *Lån till experimentbyggande inom energiområdet m. m.* för budgetåret 1981/82 under trettonde huvudtiteln anvisar ett reservanslag av 65 000 000 kr.

Stockholm den 14 maj 1981

På civilutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Per Bergman (s), Oskar Lindkvist (s), Lars Henrikson (s), Knut Billing (m), Thure Jadestig (s), Sven Eric Åkerfeldt (c), Maj-Lis Landberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c), Bertil Dahlé (fp), Ingvar Eriksson (m), Lennart Nilsson (s) och Kerstin Ekman (fp).

Reservation

Knut Billing, Bertil Danielsson och Ingvar Eriksson, alla (m), anser att den del av utskottets betänkande på s. 9 som börjar "Diskussionen om" och slutar "dessa sammanhang" bort utgå.

Särskilt yttrande

Per Bergman, Oskar Lindkvist, Lars Henrikson, Thure Jadestig, Maj-Lis Landberg, Birgitta Dahl och Lennart Nilsson, alla (s), anför:

Som utskottet betonat är det uppställda målet för energisparandet mycket ambitiöst redan i sig. Detta är också nödvändigt för att energihushållningen i byggnader m. m. skall kunna lämna sitt avsedda och väsentliga bidrag till att uppfylla de övergripande målen för energipolitiken. Bland dessa mål ingår som de mest centrala momenten att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende.

Näringsutskottet har förordat att en parlamentarisk kommitté tillkallas för att ytterligare analysera vilka åtgärder som snarast kan vidtas för att uppnå de sistnämnda målen.

De förslag som lagts fram genom proposition 133 säkrar inte att målet för energisparandet i byggnader uppnås. Inte heller den uppföljning som aviseras på vissa områden ger säkerhet i denna del. Därmed ställs också de övergripande målen i fara.

Enligt vår mening bör det klart och uttryckligt betonas vikten av att en förordad kommitté/kommission får ges direktiv som täcker även centrala delar av energihushållningen i byggnader m. m. Särskilt gäller detta genomförandeinstrumenten, den kommunala energiplaneringens utformning samt samordningen av denna energiplanering med kommunernas fysiska planering. På dessa områden, som berör såväl hushållningen med resurser för nya energikällor som tätorts- och investeringsstrukturen, har behovet av samordnade synsätt en särskild tyngd.